

Proces totstandkoming uitvoeringsplan warmtetransitie

Hoe kom je als gemeente tot een
uitvoeringsplan?

NPLW Nationaal
Programma
Lokale Warmtetransitie

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Fase 1: Initiatie	7
Fase 2: Verkenning	11
Fase 3: Projectaanpak	16
Fase 4: Uitwerken uitvoeringsplan	20
Fase 5: Toetsen uitvoeringsplan	24
Fase 6: Vaststellen uitvoeringsplan	26
Bijlage I: Aandachtspunten voor warmtenetten	28
Colofon	30

Inleiding

Over dit document

Gemeenten hebben hun visie op de transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving vastgelegd in hun transitievisie warmte. Deze visie concretiseren ze per wijk of gebied vaak in uitvoeringsplannen. Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) ondersteunt gemeenten met uitleg, praktische voorbeelden en hulpmiddelen. Eind 2023 publiceerde het NPLW de '[Handreiking uitvoeringsplan warmtetransitie](#)', een overzicht van wat er in een uitvoeringsplan staat. Hier beschrijven we het proces om tot een uitvoeringsplan te komen: het hoe.

Waarom een uitvoeringsplan?

Een uitvoeringsplan is een gedetailleerde uitwerking van de transitievisie warmte of het warmteprogramma voor een wijk, buurt of dorpskern. Een uitvoeringsplan maken is niet verplicht, maar wel belangrijk voor de motivering van de wijziging van het omgevingsplan. Deze vormt een stevige onderbouwing voor het inzetten van de aanwijsbevoegdheid. Deze bevoegdheid geeft gemeenten de mogelijkheid om in het omgevingsplan gebieden aan te wijzen die overgaan op een duurzame warmtevoorziening en waar het aardgas-transport op termijn eindigt. Ook als een gemeente deze bevoegdheid niet benut, is een uitvoeringsplan waardevol. Het biedt inzicht en handelingsperspectief aan bewoners, gebouweigenaren, ondernemers en andere belanghebbenden in het gebied.

Transparantie en betrokkenheid van alle belanghebbenden gedurende het proces zijn cruciaal voor effectieve besluitvorming en uitvoering.

Het is daarom belangrijk voor gemeenten om partners, zoals de regionale netbeheerder, de woningbouwcorporatie(s), energiecoöperatie(s), het waterschap, een warmtebedrijf en andere professionele partijen te betrekken bij het ontwikkelen van de plannen en de besluitvorming. Daarbij hoort ook actieve afstemming met de lokale gemeenschap zoals bewoners, gebouweigenaren, ondernemers, maatschappelijke organisaties.

Hoe gebruik je dit document?

Dit document is geen blauwdruk. Het beschrijft de activiteiten die nodig zijn om op een transparante en zorgvuldige wijze een uitvoeringsplan op te stellen. Hierbij hebben we een aantal adviezen:

- **Laat overbodige activiteiten weg, maar doe dit bewust.** Dit document is toepasbaar in verschillende contexten. Vraag je dus af of een activiteit voor jouw situatie van belang is.
- **Bespreek het proces en de verwachtingen met partners en de lokale gemeenschap.** Bij het opstellen van een uitvoeringsplan zijn veel personen betrokken. Door expliciet het proces in kaart te brengen en te bespreken, verloopt het proces beter.
- **Kijk en denk vooruit.** Het opstellen van een uitvoeringsplan vraagt aan de ene kant om structuur en aan de andere kant om maatwerk en flexibiliteit. Daarbij is het van belang om vooruit te kijken. Door op de juiste momenten met betrokken partners een gezamenlijke check te doen op mogelijke toekomstige knelpunten, kun je tijdig bijsturen. Vroege afspraken en transparantie over toekomstige besluitvorming – zoals wie over welk besluit gaat en op welke gronden die gemaakt worden – kunnen later in het proces veel tijd en frustratie schelen.

Hoe kwam dit document tot stand?

Dit document is een actualisatie van het Stappenplan Uitvoeringsplan van het NPLW en eerder van het Programma Aardgasvrije Wijken. Het is een levend document waar veel partijen aan bijgedragen hebben, waaronder gemeenten, hun partnerorganisaties en de landelijke partners van het NPLW. Een overzicht van al deze partijen vind je in het colofon.

Het proces op hoofdlijnen

De fasen

In dit document beschrijven we het proces om tot een uitvoeringsplan te komen aan de hand van 6 fasen:

1. **De initiatie.** In deze fase bepaal je de uitgangspunten en randvoorwaarden voor het proces, gebaseerd op bestaand beleid en de ambities, mogelijkheden en behoeften van de partners.
2. **De verkenning.** In deze fase breng je de speelruimte voor de aanpak in beeld en werk je op basis van de kenmerken van het gebied samen met partners en sleutelspelers realistische richtingen voor het uitvoeringsplan uit.
3. **De projectaanpak.** In deze fase concretiseer je de wensen en behoeften van de lokale gemeenschap en bepaal je welke warmteoplossing(en) en aanpak je op basis hiervan gaat uitwerken voor het uitvoeringsplan en aan de hand van welk kader je die gaat toetsen.
4. **Het uitwerken van het uitvoeringsplan.** In deze fase doe je onderzoeken en ontwerp-stappen die nodig zijn om de inhoud van het uitvoeringsplan uit te werken.
5. **Het toetsen van het uitvoeringsplan.** In deze fase toets je het concept-uitvoeringsplan aan het vastgesteld kader bij stap 3 (opstellen van het projectplan) bij de lokale gemeenschap en bepaal je het draagvlak.
6. **Het vaststellen van het uitvoeringsplan.** In deze fase stel je het uitvoeringsplan vast.

Iedere fase eindigt met mijlpalen: eindproducten waarover consensus is dat de benodigde stappen zijn gezet. Er zijn afspraken gemaakt over de verantwoordelijkheden en het is mogelijk om door te gaan naar de volgende fase. De fasen zijn maatwerk, maar doorgaans zit de meeste tijd in fase 4. Figuur 1 illustreert dit.

Figuur 1. Een schematisch overzicht van de lengte van de verschillende fasen. De precieze lengte van de fasen en het gehele proces zal verschillen op basis van de lokale situatie.

Het uitvoeringsplan binnen het planproces

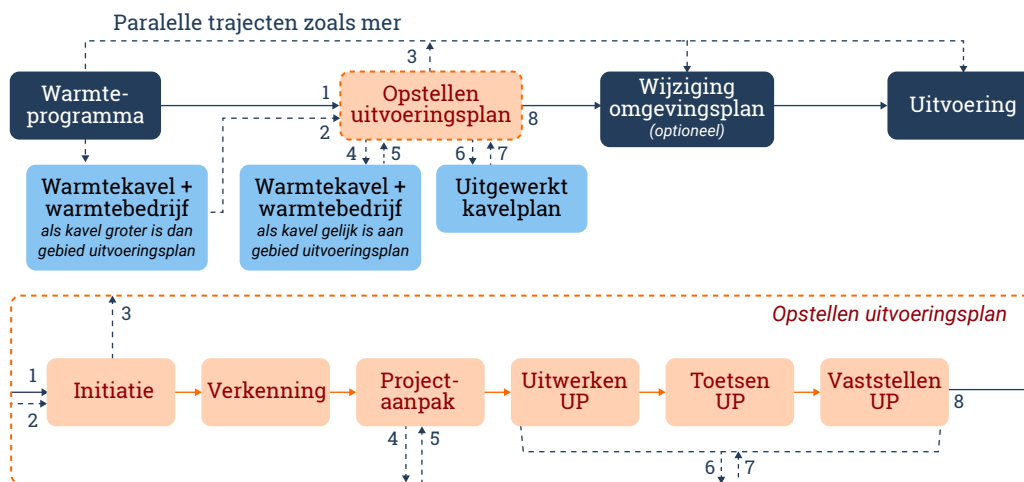
Het opstellen van een uitvoeringsplan is onderdeel van het gemeentelijk planproces. Dit planproces beschrijft hoe de besluitvorming verloopt als een gemeente de aanwijsbevoegdheid wil inzetten om over te gaan naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. Deze bevoegdheid is opgenomen in het wetsvoorstel Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). Het planproces dat staat beschreven in de toelichting op dit wetsvoorstel omvat 3 stappen:

1. Het **warmteprogramma** (voorheen de transitievisie warmte), beschrijft per wijk, buurt of dorpskern het tijdspad van verduurzaming. Het brengt potentieel beschikbare duurzame warmte-alternatieven in beeld voor de gebieden waar de gemeente de komende tijd aan de slag gaat.
2. Eventueel een **uitvoeringsplan**, dat voor een gebied een gedetailleerde uitwerking van het warmteprogramma (of de huidige transitievisie warmte) bevat. In het uitvoeringsplan wordt concreet beschreven welke alternatieve warmtevoorziening er in een gedefinieerd gebied wordt gekozen en op welke termijn het gebied van het aardgas af kan. Let op dat deze stap optioneel is; hij kan ook een andere vorm krijgen (zie: [Handreiking Uitvoeringsplan](#)).
3. Het wijzigen van het **omgevingsplan**, waarin wordt vastgelegd dat de aardgaslevering in een geometrisch vastgelegd gebied op een bepaalde datum wordt beëindigd, waarbij uitgegaan wordt van een redelijke termijn van 8 jaar na vaststellen omgevingsplan.

Het besluit wijziging omgevingsplan is voor de gemeente en haar partners het startpunt voor de uitvoering/realisatie. In veel gevallen maken zij (investerings-)plannen voor de werkzaamheden die nodig zijn voor het tijdig realiseren van een aardgasvrije warmtevoorziening in de openbare ruimte (onder- en bovengrond en de benodigde aanpassingen aan gebouwen). Daarna begint de daadwerkelijke uitvoering.

Figuur 2 toont het proces om een uitvoeringsplan op te stellen binnen het planproces. Het is belangrijk om te beseffen dat enkele zaken geen onderdeel zijn van dit document:

- Het opstellen van een warmteprogramma. Lees hiervoor de Handreiking Warmteprogramma die naar verwachting vanaf de zomer van 2024 beschikbaar is.
- Parallele (mogelijk) randvoorwaardelijke trajecten. Voorafgaand aan of tijdens het opstellen van een uitvoeringsplan kan bijvoorbeeld blijken dat het nodig is om tegelijk een procedure voor een milieueffectrapport (mer) te starten, of erbij aan te sluiten als deze al loopt. Dit document benoemt wanneer in het proces het van belang is om hier aandacht aan te besteden, maar geeft geen verdere toelichting op hoe dergelijke trajecten lopen.
- De besluitvormingsstappen voor warmtenetten uit het wetsvoorstel Wet collectieve warmte. Dit document noemt wanneer deze relevant zijn maar beschrijft niet hoe je deze doorloopt. Zie voor meer informatie over hoe je dit document kan gebruiken voor een warmtenet bijlage I.
- Het wijzigen van het omgevingsplan en het maken van investeringsplannen, inclusief het maken van het definitieve (vergunde) ontwerp van een warmtenet. Deze volgen na vaststelling van het uitvoeringsplan.

Figuur 2. De hoofdlijnen van het gemeentelijk planproces. De blauwe stappen zijn alleen relevant voor collectieve warmteoplossingen. Dit document beschrijft de oranje stappen.

Verschillende routes naar een uitvoeringsplan

In dit document richten we ons op veel voorkomende situaties bij het opstellen van uitvoeringsplannen. Daarbinnen is veel variatie mogelijk, want het blijft maatwerk. Het is in elk geval van belang om je bewust te zijn van je startpunt. Het opstellen van een uitvoeringsplan begint niet op een leeg vel papier. Het komt voort uit bestaand beleid van de gemeente en relevante partners en ontwikkelingen in het gebied. Belangrijk is om rekening te houden met:

- Bestaand beleid waarin bepaalde keuzes al gemaakt zijn. Gebruik in ieder geval de transitievisie warmte of het warmteprogramma als vertrekpunt voor het uitvoeringsplan.
- Eerder gemaakte afspraken met partners en de diverse betrokkenen uit de lokale of regionale gemeenschap.
- Eerder uitgevoerd onderzoek.

Deze context verschilt per gebied en bepaalt grotendeels hoe de eerste fasen uit dit document verlopen. Meestal zal het tussen twee uitersten vallen:

- Een situatie waarin al sturende beleidskeuzes gemaakt zijn, de rolverdeling duidelijk is en veel informatie beschikbaar is.
- Een situatie met weinig gemaakte beleidskeuzes, nog geen duidelijke rolverdeling en beperkt beschikbare informatie. In dit geval zullen de eerste fasen waarschijnlijk langer duren en eerder bestaan uit een gezamenlijke zoektocht.

Dit document richt zich met name op de tweede situatie.

Naast het startpunt is het ook van belang welke warmteoplossingen je overweegt. Dit document is bedoeld voor zowel individuele warmteoplossingen als collectieve. In fase 4 splitsen de activiteiten voor deze oplossingen op; daarvoor hebben we de activiteiten zoveel mogelijk gelijk gehouden, onder meer omdat vaak nog niet duidelijk is wat de juiste oplossing is. Wanneer je een collectieve warmteoplossing overweegt, krijg je mogelijk wel te maken met eisen uit de Wet collectieve warmte en moet je in de fasen 1,2,3 wel de randvoorwaarden voor de uiteindelijke keuze voor een warmtebedrijf uitwerken. Een overzicht van aandachtspunten hieruit en wat deze betekenen voor hoe je dit document kan doorlopen staat in bijlage I.

Fase 1: Initiatie

Tijdens deze eerste fase verzamel je de bestaande informatie die nodig is om een goed beeld te krijgen van het gebied, de belanghebbenden en de uitdagingen. Je kijkt daarbij naar het gebied specifiek en naar gemeentebrede of -overstijgende zaken die relevant zijn. Je wilt voor (toekomstig) betrokkenen, van gemeenteraad tot partnerorganisaties, ondernemers en bewoners, begrijpelijk maken waarom voor dit gebied een uitvoeringsplan wordt opgesteld.

Belangrijke activiteiten in fase 1 zijn:

- **Informatieverzameling.** Een duidelijk beeld krijgen van de stand van zaken in de wijk en de lokale gemeenschap. Denk aan zowel de fysieke als de sociale situatie. Kijk in deze fase ook breder naar de wijk. Denk bijvoorbeeld aan de historie of relevante recente gebeurtenissen. Breng informatie samen over:
 - Ambities en opgaven van (mogelijke) partners en andere gemeentelijke afdelingen.
 - Mogelijke knelpunten of weerstand bij partners of burgers.
- **Identificatie van aandachtspunten:**
 - De situatie in het gebied.
 - De wijk in relatie tot de rest van de gemeente.
 - De spelers, partners en andere betrokkenen.
 - In kaart hebben welke bijzondere aandachtspunten van belang kunnen zijn voor de rest van het proces, zoals soortenbescherming en netcongestie. Afhankelijk van de situatie kan het zo zijn dat deze aandachtspunten of processen tijdens het opstellen van het warmteprogramma al geadresseerd zijn of in gang gezet. Mocht dit zo zijn, bouw hier dan op voort en voorkom dubbel werk.
- Definitie van voorlopige doelstellingen. Stel een voorlopige opgave op waaraan partners zich kunnen verbinden, als leidraad voor het verdere proces.

Mijlpaal: startnotitie

Deze fase wordt afgesloten met het vaststellen van een startnotitie. Deze beschrijft waarom er voor het gebied een uitvoeringsplan wordt gemaakt, wie erbij betrokken zijn, hoe het wordt georganiseerd, hoe het proces er uit ziet en wat het einddoel is. De startnotitie is de eerste stap in de besluitvorming rond het uitvoeringsplan, dus leg hem voor aan het bevoegd gezag en de besturen van de partners.

De startnotitie biedt een gezamenlijk startpunt voor de verschillende betrokkenen vanuit de gemeente en de partners. Met partners bedoelen we georganiseerde partijen die een actieve rol willen en kunnen nemen in het opstellen van het uitvoeringsplan. Dat kunnen bijvoorbeeld een woningcorporatie, de netbeheerder of een bewonersinitiatief zijn. De startnotitie bevat ook informatie voor het vrijmaken van de benodigde capaciteit bij alle relevante afdelingen van de gemeente en bij betreffende partners. Je kan de startnotitie eventueel aanvullen met een gezamenlijke intentieverklaring van de gemeente en partners.

Logische onderdelen van de startnotitie zijn:

- **Aanleiding, zoals:**
 - De beleidsopgave of -ambities en al bestaande afspraken rond warmte vanuit het warmteprogramma.
 - Andere gemeentelijke beleidsopgaven.
 - De ambities van partners, zoals renovatieplannen van een woningcorporatie of de ambities van een bewonersinitiatief of ondernemerscollectief.
- **(Voorlopige) opgave:**
 - Het beoogde resultaat: bijvoorbeeld volledig aardgasvrij, aardgasvrij-ready of gebouwverduurzaming.
 - De (voorlopige) afbakening van het gebied.
 - Relevante warmteoplossingen om te verkennen.
 - De samenwerking tussen gemeente en partners: ambities, te overwegen instrumenten (zoals de inzet van de aanwijsbevoegdheid of subsidies) en rollen (bijv. gemeentelijk en/of lokaal eigendom van infrastructuur).
 - Uitgangspunten voor participatie vanuit het gemeentelijke participatiebeleid of het warmteprogramma.
 - Aandachtspunten voor het vervolgproces: bijvoorbeeld soortenbescherming, netcapaciteit, de koppeling met rioolvervanging of de samenhang met gebieds-overstijgende ontwikkelingen, zoals mogelijk gebruik van warmtebronnen.
- **Plan van aanpak:**
 - De vervolgstappen. Beschrijf deze voor fase 2 en 3 in detail en geef een globale doorkijk richting de vaststelling van het uitvoeringsplan en uitvoering.
 - De organisatie.
 - De financiële middelen voor fase 2 en 3.

Activiteiten

Inventariseer uitgevoerde en nog lopende onderzoeken en participatieprocessen. Breng in kaart welke onderzoeken, die relevant zijn voor het uitvoeringsplan, reeds uitgevoerd zijn of nog lopen en wat de (verwachte) resultaten zijn. Daarbij kan het gaan om technische, financiële en sociale onderzoeken. Doe hetzelfde voor participatieprocessen in het gebied: wat waren daarbij de wensen en zorgen die speelden?

Maak een overzicht van alle partners en mogelijke betrokkenen. Een aantal sleutelspelers zal al bekend zijn met het opstellen van het warmteprogramma. Vul deze lijst aan en let daarbij in elk geval op (nieuwe) bewoners- of ondernemersinitiatieven uit de buurt.

Voer verkennende gesprekken met (mogelijke) samenwerkingspartners. In deze gesprekken kunnen zorgen, praktische belemmeringen en wensen worden gedeeld. Het is daarnaast ook goed om in deze gesprekken al een eerste inventarisatie van mogelijke koppelkansen en randvoorwaarden te maken. Later kan dit worden uitgewerkt.

Maak een overzicht van relevante warmteoplossingen. Welke warmteoplossingen zijn te overwegen voor het uitvoeringsplan. Is er al een voorkeursoplossing aangewezen in het warmteprogramma? Is van bepaalde warmteoplossingen al gebleken dat ze (niet) relevant zijn, bijvoorbeeld omdat ze niet haalbaar of te duur bleken? Zorg ervoor dat je aansluit op de inhoud van het warmteprogramma en voorkom dubbel werk.

Stel uitgangspunten voor de participatieaanpak op. Participatie is maatwerk. We gaan ervan uit dat je pas in de volgende fase voldoende informatie hebt om een aanpak te ontwerpen die bij het gebied past. Beschrijf hier alvast je uitgangspunten, het proces, waarover er inspraak is en wanneer de lokale gemeenschap en partners die kunnen geven. Houd hierbij in ieder geval het gemeentelijke participatiebeleid aan als basis.

Bouw ook voort op de participatie die heeft plaatsgevonden vanuit het warmteprogramma of de transitievisie warmte.

Maak een voorlopige gebiedsafbakening. Bepaal wat een logisch gebied is om verder te verkennen in de volgende fase. Dit hangt onder andere af van de relevante warmteoplossingen, de kenmerken van de diverse soorten gebouwen in het gebied, de lokale gemeenschap en de wensen van partners. Het staat je als gemeente vrij om het schaalniveau te kiezen waarop het uitvoeringsplan betrekking heeft, maar probeer aan te sluiten op de keuzes uit het warmteprogramma.

Met wie werk je samen?

Partners in de uitvoering. Betrek bij het opstellen van de startnotitie in elk geval de partners die een investerende rol kunnen hebben in de uitvoering. Denk hierbij aan de woningcorporatie, de netbeheerder, eventueel een bestaand warmtebedrijf, het waterschap of een energiecoöperatie.

Relevante interne afdelingen. Stem af met de interne afdelingen die informatie of onderzoeksresultaten hebben die nu relevant zijn, of afdelingen waarvan je verwacht dat ze straks een belangrijke rol spelen. Denk aan de afdeling ruimte en beheer ondergrond, sociale zaken en financiën.

College en gemeenteraad. Informeer het college en de gemeenteraad over de start van het opstellen van het uitvoeringsplan. Geef hun een beschrijving van de te doorlopen fasen, een globale planning, de uitgangspunten voor participatie en wanneer ze weer geïnformeerd of betrokken worden. Door de gemeentesecretaris ook te betrekken, kan deze vroegtijdig meedenken over de benodigde ambtelijke capaciteit.

Hoe werk je samen?

Voer open gesprekken met mogelijke betrokkenen. Verken waar de wensen en belangen liggen van externe partners en van collega's van andere afdelingen. Mogelijk heb je hier vanuit het warmteprogramma al een goed beeld van. Je wilt formuleren waar een gedeelde ambitie en opgave ligt of waar je knelpunten moet oplossen.

Werk een organisatiestructuur uit. Spreek met collega's en partnerorganisaties af hoe je in de volgende fasen te werk gaat. Let er hierbij op dat er zowel bij alle de gemeentelijke afdelingen als bij partners uitvoeringscapaciteit is en dat er mandaat is voor de besluitvorming die in de toekomst nodig is. Een logische opzet is een combinatie van een projectgroep (uitvoering) en stuurgroep (besluitvorming). Je kan er ook voor kiezen om de organisatie pas in fase 3 te definiëren. Denk na over hoe de brede lokale gemeenschap (burgers, ondernemers) hier straks een plek in krijgt, bijvoorbeeld in een klankbordgroep of in werkgroepen. Bespreek dit met alle betrokken sleutelspelers.

Bereid je voor op toekomstige participatie. Betrek brede groepen bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties pas als je een beter beeld hebt van het gebied en de mogelijkheden. Zodra je dat doet, komen de keuzes uit deze fase ter sprake. Bouw daarom op basis van eerdere inventarisaties (technisch en sociaal) aan een goed en uitlegbaar verhaal over waarom je bepaalde keuzes hebt gemaakt. Zoals de keuze om in dit gebied aan de slag te gaan en de relevante warmteoplossing(en).

Aandachtspunten

Bedenk goed welke (regie)rollen je als gemeente zelf overweegt in relatie tot partners en de lokale gemeenschap. Gemeenten vullen hun regierol op verschillende manieren in. Bepaal welke overwegingen voor dit uitvoeringsplan spelen. Is het bijvoorbeeld denkbaar dat de gemeente een rol neemt in een warmtebedrijf of collectieve inkoopacties organiseert? En overweeg je om de aanwijsbevoegdheid in te zetten? Een definitieve keuze hoeft nu nog niet gemaakt te worden, maar bedenk welke opties op tafel liggen en wat dit betekent voor het vervolgproces.

Bespreek de verwachtingen rond netcapaciteit met de netbeheerder. Plannen om aardgasvrij te worden hebben effect op het elektriciteitsnet, dat op veel plekken in Nederland behoorlijk vol zit. Vraag de netbeheerder om informatie over de netsituatie in het gebied en de verwachtingen voor de toekomst op basis van prognoses en de huidige investeringsplannen. Bespreek of er op basis hiervan nu al (on)mogelijkheden te identificeren zijn en maak afspraken over hoe je in de vervolgstappen goed rekening kan houden met netinpassing.

Houd rekening met soortenbescherming. Overweeg je warmteoplossingen waarvoor isolatie van spouwmuren of daken nodig of nuttig is? Controleer dan of er in het gebied beschermde soorten aanwezig zijn die daar nestelen. Zo ja: bespreek met betrokken collega's en de provincie wat de regels en mogelijkheden zijn voor na-isolatie van deze gebouwdelen. Zie voor meer informatie ook www.natuurvriendelijkisoleren.nl.

Fase 2: Verkenning

In de verkenningsfase concretiseer je de opgaven en globale inzichten uit de initiatiefase en bepaal je de speelruimte. Wat is er mogelijk en wat valt buiten de strekking van dit uitvoeringsplan? In deze fase wordt de verzamelde informatie uit de initiatiefase onder de loep genomen en aangevuld.

In deze fase wil je:

- De speelruimte in beeld krijgen voor je uitvoeringsplan:
 - Een overzicht van de belangrijkste kenmerken van het gebied.
 - Een overzicht van realistische warmteopties.
 - Een overzicht van technische, infrastructurele en sociale kansen en uitdagingen in het gekozen gebied.
 - Koppelkansen en samenhang met andere opgaven in beeld: om in een latere fase koppelkansen te kunnen verzilveren, wil je in deze fase de bekende koppelkansen in beeld hebben.
 - Een eerste verkenning van de zorgen en wensen van de lokale gemeenschap.
- Een participatiestrategie verder ontwikkelen die past bij het gebied, aangevuld met een participatieplan voor de volgende fase.

Mijlpaal: wijkanalyse

Deze fase wordt afgesloten met het resultaat van een wijkanalyse. Dit kan een enkel document zijn, maar ook een combinatie van verschillende rapportages. De wijkanalyse biedt een inhoudelijke basis voor de gesprekken en besluiten van de volgende fase. Het is niet nodig om de wijkanalyse vast te stellen, tenzij er zaken aan het licht komen die de keuzes uit de startnotitie in een heel ander licht zetten.

Logische onderdelen van de wijkanalyse zijn:

- De fysieke kenmerken van het gebied.
- De sociale kenmerken van het gebied.
- Een globale uitwerking van realistische warmteopties.
- De uitdagingen in de fysieke omgeving.
- De wensen en zorgen van bewoners in een gebied.
- Een beschrijving van investerings- en onderhoudsplannen en mogelijke koppelkansen daarmee.

Met de informatie uit de wijkanalyse stel je samen met partners en betrokkenen een participatiestrategie op en werk je een participatieplan uit voor de volgende fase. De participatiestrategie geeft een omschrijving van de sleutelspelers en groepen in het gebied, hun beoogde betrokkenheid en inspraak en de fasering van de participatie. Het participatieplan werkt dit verder uit met concrete doelen, middelen en een planning.

Activiteiten

Voer een sociale wijkanalyse uit. De sociale wijkanalyse beschrijft wat er leeft binnen de wijk of buurt, hoe de sociale structuren eruit zien en wat voor typen bewoners, ondernemers en andere gebouweigenaren er wonen en werken. Relevante onderwerpen zijn:

- Kenmerken, drijfveren en zorgen van de lokale gemeenschap.
- Sociaaleconomische kenmerken van de wijk, zoals inkomen, leefbaarheid en energiearmoede.
- Typen overige gebouweigenaren. Zijn er specifieke groepen van belang, zoals particuliere verhuurders en verenigingen van eigenaars?
- Houding van de bewoners en overige gebouweigenaren ten opzichte van duurzaamheid, aardgasvrij.
- Sociale cohesie: de aanwezigheid van netwerken en organisaties in de wijk en hun doelen.
- Verkenning van de investeringsbereidheid en planning voor verduurzaming van de lokale gemeenschap.
- Sociale koppelkansen.

Voer een fysieke wijkanalyse uit. De fysieke wijkanalyse beschrijft de kenmerken van gebouwen en de openbare ruimte in het gebied. Denk hierbij zowel aan de statische kant – wat staat er nu? – als de dynamische kant – welke plannen zijn er voor investeringen en onderhoud? Relevante onderwerpen zijn:

- De kenmerken van gebouwen op basis van openbare data:
 - Woningtypen, bouwjaren en isolatieniveaus van woningen in het gebied.
 - Kenmerken en functies van utiliteitsgebouwen.
 - Inzicht in bijzondere gebouwen waarvoor in de toekomst maatwerk nodig kan zijn, bijvoorbeeld op basis van bouwjaar of gebruiksfunctie.
- De warmtevraag en -dichtheid, nu en na eventuele isolatie.
- Netcapaciteit: het huidige energieverbruik en de vrije transportcapaciteit en de mogelijkheden en plannen voor uitbreiding.
- De staat van de ondergrondse infrastructuur.
- De beschikbare ruimte in de ondergrond en de bovengrond.
- Geplande werkzaamheden in de openbare ruimte en onderhouds- of renovatieplannen voor gebouwen.

Verken de implicaties van realistische warmteoplossingen. Op basis van de sociale en fysieke wijkanalyses kun je de relevante warmteoplossingen in meer detail uitwerken. Daarbij toets en onderbouw je gelijk of ze realistisch zijn. Doe dit in deze fase op hoofdlijnen: zijn de benodigde bronnen en infrastructuur beschikbaar of aan te leggen, of is nu al duidelijk dat een oplossing buitensporige kosten met zich meebrengt? Werk op basis van algemene beschrijvingen en landelijke kentallen het volgende voor de warmteoplossingen uit:

- Welke aanpassingen nodig zijn om gebouwen te verwarmen.
- Welke ingrepen in de openbare ruimte en ondergrond nodig zijn.
- Welke kosten de warmteoplossing met zich meebrengt voor de samenleving (maatschappelijke kosten) en voor bewoners en gebouweigenaren (eindgebruikerskosten). Houd hierbij ook rekening met beschikbare subsidies.

Het doel hiervan is om voldoende inzicht te hebben in de mogelijkheden om hier in de volgende fase met de lokale gemeenschap over in gesprek te gaan.

Is een warmtenet een van de realistische warmteoplossingen? Dan zijn er 2 opties (zie bijlage I voor meer toelichting):

- Als je al een warmtekavel hebt vastgesteld en een warmtebedrijf hebt aangewezen, dan heeft dat voorafgaand aan de aanwijzing een globaal kavelplan ontwikkeld. Dit biedt het inzicht dat je in deze fase wilt hebben voor het warmtenet.
- Heb je (nog) geen kavel vastgesteld, dan wil je mogelijk in deze fase een schetsontwerp ontwikkelen voor het warmtenet. Dit biedt voldoende inzicht om het warmtenet met betrokkenen te bespreken en indien relevant om het besluit om een warmtekavel vast te stellen te onderbouwen. Tabel 1 beschrijft de kenmerken van een schetsontwerp.

Tabel 1. Kenmerken van een schetsontwerp voor een warmtenet.

Onderdeel	Aandachtspunt
Resultaat (algemeen)	<ul style="list-style-type: none"> - Projectidee haalbaar? - Eerste risicoanalyse
Bron	<ul style="list-style-type: none"> - Ruimte beschikbaar, vergunningencheck - Piek- en backup - voorziening - Kosten (CAPEX/OPEX) o.b.v. kentallen
Warmtenet	<ul style="list-style-type: none"> - Schets leidingwerk - Eerste inzicht in beschikbare ruimte, bodemverontreiniging, obstakels, etc. op basis van deskstudie
Gebouw	<ul style="list-style-type: none"> - Inzicht in eigendomssituatie - Inzicht in warmteverbruik, isolatieniveau, afgiftesysteem - Kosten op basis van kentallen voor beperkt aantal representatieve gebouwtypologieën
Opwaardeerpunt (wanneer van toepassing)	<ul style="list-style-type: none"> - Keuze: in het gebouw of collectief - Vergunningencheck - Check op beschikbare netcapaciteit bij de netbeheerder - Ruimte beschikbaar - Kosten o.b.v. kentallen
Opslag (incl. WKO)	<ul style="list-style-type: none"> - Vergunningencheck - Ruimte beschikbaar - Kosten o.b.v. kentallen
Koppelkansen	<ul style="list-style-type: none"> - Integrale verkenning interventies en ontwikkelprojecten. Neem hier niet alleen de fysieke maar ook de sociale wijkanalyse in mee. - Benadering stakeholders

Inventariseer zorgen en wensen van de lokale gemeenschap. Misschien heb je tijdens het opstellen van het warmteprogramma een peiling uitgevoerd waarvan je hier de resultaten kunt gebruiken. Als je een nieuwe peiling uitvoert dan kan dit in de vorm van een peiling onder bewoners en lokale ondernemers in de wijk of tijdens verkennende gesprekken met sleutelspelers. Let op dat het in deze fase nog niet zo nuttig is om het draagvlak voor specifieke oplossingen te bepalen. Belangrijke inzichten voor dit draagvlak – zoals wat een warmteoplossing kost – heb je nog niet. Leg in deze peiling daarom de nadruk op de houding, zorgen en wensen van de wijk ten opzichte van (aardgasvrij) verwarmen van hun woning. In latere fasen voer je ook peilingen uit waarbij je meer op het draagvlak in kan gaan.

Stel een participatiestrategie op. Hierin staat omschreven hoe, wanneer en op welk participatieniveau bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere gebouw eigenaren betrokken worden bij het opstellen van het uitvoeringsplan. Zie voor meer informatie over het ontwerpen van participatie het [Stappenplan Participatieroute](#).

Stel een participatieplan op voor de volgende fase. Werk vanuit je participatiestrategie de concrete activiteiten en planning voor de volgende fase uit. Het doel voor nu is om het proces te bespreken met de lokale gemeenschap om hun behoeften en randvoorwaarden op te halen en vertrouwen in het proces te creëren. Het participatieplan ontwikkelt zich interactief gedurende het proces.

Met wie werk je samen?

Partners in de uitvoering. Bespreek met de partners welke informatie nodig is om verder te gaan, welke informatie zij daarvan hebben, of er mogelijk koppelkansen zijn door plannings op elkaar aan te sluiten en wat eventuele barrières of zorgen zijn. Met de net-beheerder bespreek je de (on)mogelijkheden op het net en met de woningcorporatie de renovatieplanningen.

Interne afdelingen. Om informatie te krijgen voor de fysieke en sociale wijkanalyse en om zicht te krijgen op mogelijke koppelkansen overleg je met interne afdelingen. Zij hebben ook informatie die relevant is voor de participatiestrategie en het participatieplan en kunnen je wellicht wijzen op sleutelspelers die je kunt betrekken.

Sleutelspelers. Sleutelspelers zijn personen of partijen die niet per se een actieve rol spelen bij het ontwikkelen van het uitvoeringsplan, maar wel waardevolle kennis hebben van wat er speelt in het gebied. Denk aan collega's van het sociaal domein, maatschappelijk vastgoed, een voorzitter van een ondernemersvereniging of iemand van de lokale sportclub. Beschouw hen als vertegenwoordigers van de lokale gemeenschap en bespreek wat er leeft in de wijk, wat de zorgen en wensen zijn en waarmee je in de participatie rekening moet houden. Eventueel betrek je de gehele lokale gemeenschap via een peiling.

Hoe werk je samen?

Werk vanuit de projectorganisatie die je in de vorige fase hebt opgezet. Deze beschrijft hoe je met interne betrokkenen vanuit de gemeente en partners samenwerkt.

Voer verkennende gesprekken om inzichten te vergaren. Je ontwikkelt in deze fase inzichten en een participatieplan om hierna met de brede lokale gemeenschap in gesprek te gaan. Het kan verstandig zijn om je inzichten en voorgenomen aanpak te toetsen bij interne afdelingen en lokale sleutelspelers.

Aandachtspunten

Verken de samenhang met andere opgaven. Het verduurzamen of aardgasvrij maken van de wijk kan een aanjager zijn voor een bredere transformatie en verbetering van de leefomgeving. Of het kan onderdeel zijn van een grootschalige renovatie, klimaatadaptatie, vergroening van de buurt of sociaaleconomische versterking van de wijk. Het kan verstandig zijn om het uitvoeringsplan onderdeel te laten zijn van een breder proces. Het verbreden van het doel kan het draagvlak voor het uitvoeringsplan vergroten.

Probeer een compleet beeld te krijgen van de ruimtelijke kansen en uitdagingen. Zo weet je welke boven- en ondergrondse ruimte er beschikbaar is voor bijvoorbeeld trafohuisjes en kabels om het lokale elektriciteitsnet te verzwaren en voor de aanleg van warmteleidingen en warmteoverdrachtstations. Dit vergt nauwe afstemming met de regionale netbeheerder en interne afstemming tussen gemeentelijke afdelingen (energietransitie, ruimtelijke ordening en planologie, beheer openbare ruimte en ondergrond).

Participatie moet ruimte bieden om bij te sturen. Goede participatie is dynamisch en adaptief en biedt ruimte om bij te sturen. Daarom is het belangrijk dat je de ontwikkelde participatiestrategie en het participatieplan in de volgende fasen evalueert en actualiseert als daar reden toe is. De wijze waarop je het participatieproces vormgeeft en vooral uitvoert in de komende fasen heeft invloed op hoe de lokale gemeenschap en partners het proces ervaren. Dat is belangrijk voor het draagvlak.

Fase 3: Projectaanpak

Na het vaststellen van uitgangspunten en de speelruimte is het tijd om een voorlopige richting te kiezen. Het opstellen van een uitvoeringsplan. Dit vraagt om keuzes langs verschillende sporen: bestuurlijk, juridisch, ruimtelijk, participatie en communicatie, technisch en financieel. Op basis van de verkenning weet je op hoofdlijnen wat de mogelijkheden zijn. In deze fase bepaal je samen met betrokkenen welke mogelijkheden je verder gaat uitwerken en hoe je dat gaat doen. Omdat daarbij al belangrijke keuzes gemaakt kunnen worden, is het belangrijk om goed te bedenken hoe je partnerorganisaties en de lokale gemeenschap hierbij wilt en kunt betrekken.

In deze fase wil je:

- Een samenhangend plan ontwikkelen voor de vervolgfases.
- Vertrouwen in het proces creëren onder partners en de lokale gemeenschap.
- Afspraken maken over taken, rollen, verantwoordelijkheden en eventueel eigenaarschap van de nog te volgen uitvoering.
- Het toetsingskader voor de uit te werken warmteoplossing(en) bepalen.

Mijlpaal: het projectplan

Deze fase wordt afgesloten met het bestuurlijk vaststellen van een projectplan dat je samen met partners en andere betrokkenen hebt opgesteld. In het projectplan leg je het proces vast om tot een uitvoeringsplan te komen. Dat bestaat uit het inhoudelijk uitwerken van een passende warmteoplossing, maar ook de toekomstige besluitvorming. Om die besluitvorming soepel en transparant te laten verlopen, is het belangrijk om alvast met partners en bewoners te bespreken wat hun wensen zijn voor het uitvoeringsplan en hoe je dat gaat beoordelen.

Logische onderdelen van het projectplan zijn:

- Ambities, uitgangspunten en beoogde status van het uitvoeringsplan.
- Begrenzing en kenmerken van het gebied.
- De uit te werken warmteoplossing(en), inclusief meekoppelkansen.
- Toetsingskader voor de warmteoplossing.
- Plan van aanpak: activiteiten en planning, waaronder de participatiestrategie.
- De projectorganisatie.
- Financiële begroting.
- Risicoanalyse en risicobeheersing.

Naast het projectplan is het goed om een samenwerkingsovereenkomst te sluiten met de partners. Hierin kun je onderlinge afspraken vastleggen over de rollen, verantwoordelijkheden en individuele en gezamenlijke besluitvorming.

Activiteiten

Bespreek de uitkomsten van de verkenning met de lokale gemeenschap. Tot nu toe zijn vooral collega's, partnerorganisaties en sleutelspelers betrokken geweest. In deze fase wil je de participatie opschalen naar het hele gebied. Voer daarbij het participatieplan uit dat je in de vorige fase hebt opgesteld. De keuzes die je daarin hebt gemaakt, zijn leidend. Bijvoorbeeld hoe specifieke doelgroepen worden betrokken en welk niveau van inspraak ze krijgen. Lees voor meer informatie ook het [Stappenplan Participatieroute](#) en [Bewoners betrekken](#) op nplw.nl

Kies de warmteoplossing(en) om nader uit te werken voor het uitvoeringsplan. Bij de verkenning heb je op hoofdlijnen bepaald welke warmteoplossingen realistisch zijn. In deze fase wil je met de partners en de lokale gemeenschap bepalen welke warmteoplossingen de moeite waard zijn om nader uit te werken voor het uitvoeringsplan.

Formuleer een toetsingskader voor het uitvoeringsplan. Dit bestaat uit randvoorwaarden en beoordelingscriteria voor de uit te werken warmteoplossing en aanpak. Bespreek in deze fase met de partners én de lokale gemeenschap wat hun randvoorwaarden zijn voor de uit te werken plannen en hoe zij deze willen beoordelen. Door nu te bepalen wat de beoordelingscriteria voor de plannen zijn, kun je hier in de volgende fase beter op sturen. Dit helpt ook om in de toetsingsfase richting de lokale gemeenschap transparant te motiveren hoe je hun behoeften meegenomen hebt in het uitvoeringsplan.

Peil het draagvlak voor de warmteoplossing(en) en het toetsingskader. Gaandeweg het proces voer je een aantal keer een draagvlakmeting of peiling uit, waarbij het doel van de peiling verschilt. In deze fase onderzoek je hoeveel steun er is bij de lokale gemeenschap en andere relevante stakeholders voor het proces en de warmteoplossing(en), de impact hiervan en het toetsingskader. Bijvoorbeeld met een enquête. Let op dat je in deze fase waarschijnlijk nog geen antwoorden hebt op vragen die voor hen belangrijk zijn, zoals wat het gaat kosten. Het is vooral nuttig om te weten wat voor hen belangrijke factoren zijn, of zij (onder voorwaarden) openstaan voor de warmteoplossing en of zij de aanpak steunen om die uit te werken.

Ontwikkel een plan van aanpak. Dit beschrijft de stappen om de gekozen warmteoplossingen nader uit te werken, binnen de geformuleerde randvoorwaarden. Bij de volgende fase staat een aantal logische onderdelen hiervan beschreven.

Identificeer risico's voor het bereiken van de projectdoelstellingen. Deze risicoanalyse bestaat uit een gebeurtenis, een inschatting van de kans dat de gebeurtenis plaatsvindt, een inschatting van de mogelijke impact van de gebeurtenis op de plannen, de mogelijke preventieve maatregelen om de gebeurtenis te voorkomen en de mogelijke mitigerende maatregelen om de impact te beperken.

Met wie werk je samen?

Partners in de uitvoering. In deze fase werk je nauw samen met de partners in de uitvoering. Je stelt samen het projectplan op en stemt de governance en besluitvormingsstructuur vast.

Interne afdelingen. Je informeert de interne afdelingen en zorgt dat relevante vertegenwoordigers een rol hebben in de projectaanpak:

- Zorg ervoor dat een expert op het gebied van financiën in deze fase aangehaakt is, omdat in de volgende fase hun kennis zeer relevant wordt.
- Betrek ook afdelingen die relevant zijn voor eventuele meekoppelkansen die je gaat uitwerken.
- Wil je in de volgende fasen marktpartijen zoals installatie- en bouwbedrijven betrekken? Betrek dan ook de afdeling Inkoop.
- Is het de bedoeling om het uitvoeringsplan vast te stellen als programma (zie fase 6) of om het omgevingsplan te wijzigen? Betrek dan het team dat zich bezighoudt met het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

College en gemeenteraad. Informeer bestuur en politiek over de status van het proces en het projectplan dat is opgesteld. Doe dit op een manier die past bij de afspraken uit de startnotitie. Neem in elk geval de belangrijkste inzichten uit de verkenningsfase mee, zoals de zorgen en wensen van sleutelspelers, de participatiestrategie en het participatieplan.

Dit kan bijvoorbeeld via een Raadsinformatiebrief. Bespreek het (concept-) projectplan ook met de gemeentesecretaris.

Als je in deze fase een warmtekavel vaststelt en een warmtebedrijf aanwijst of een ontheffing verleent, is het college hiervoor het bevoegd gezag.

Lokale gemeenschap. In deze fase wil je breed de lokale gemeenschap betrekken. Doe dit met een mix van communicatie- en participatievormen, zoals een nieuwsbrief, een artikel in het wijkblad en wijkbijeenkomst(en).

Warmtebedrijf. Als er sprake is van een collectieve warmteoplossing en een warmtenet, heeft het warmtebedrijf dat mogelijk het warmtenet zal aanleggen en exploiteren een belangrijke rol bij het uitwerken hiervan. Afhankelijk van de situatie (zie bijlage I) is er al een warmtebedrijf betrokken of wordt die in deze fase betrokken. Hun kennis en expertise is belangrijk voor het opstellen van een goed projectplan en wordt in de fasen hierna nog relevanter.

Marktpartijen. Mogelijk wil je nu alvast lokale ondernemers zoals aannemers en installateurs informeren over de bredere warmtetransitie en over het proces en de beoogde uitvoering.

Hoe werk je samen?

Bouw een robuuste en transparante projectorganisatie en governancestructuur op. In deze fase wil je toewerken naar een heldere rolverdeling, verdeling van de verantwoordelijkheden en besluitvormingsstructuur tussen de partners. Je hebt in de eerste fase al nagedacht over de benodigde (ambtelijke) capaciteit. In deze fase vul je dit concreter in en maak je afspraken over ieders inzet, zowel de interne als externe capaciteit. Dit kun je vastleggen in een samenwerkingsovereenkomst.

Een klankbordgroep kan helpen om bewoners en stakeholders structureel te betrekken. Op deze manier kun je voortbouwen op eerdere gesprekken en opeenvolgende vraagstukken en versies van tussenproducten aan hen voorleggen. Een klankbordgroep (of soortgelijke vorm) kan zo een aanvulling zijn op participatievormen met een eenmalig karakter, zoals bewoners- of ondernemersbijeenkomst en straatgesprekken.

Aandachtspunten

Onderbouw bij de participatie goed welke keuzes al gemaakt zijn. In de startnotitie en daarvoor in het warmteprogramma / transitievisie warmte (en ander beleid) heb je bepaalde beslissingen genomen. Bij het betrekken van bewoners en andere stakeholders wil je helder zijn over de al genomen beslissingen en over de keuzes die nu nog op tafel liggen. Dat vraagt om een goede onderbouwing. Bijvoorbeeld als het gaat om de keuze voor dit gebied en voor de relevante warmteoplossingen. Als je reden ziet om af te wijken van de eerder genomen beslissingen, wil je dit opnieuw bespreken met degenen die toen betrokken waren (zoals partners en het bestuur).

Bepaal welke status het uitvoeringsplan krijgt en welke besluitvorming hierbij hoort. De keuze om het uitvoeringsplan vast te stellen als programma of intern document heeft gevolgen voor het besluitvormingsproces (zie fase 6). Maak hier nu al afspraken over zodat voor iedereen duidelijk is hoe de besluitvorming eruit ziet.

Controleer of de plannen die je gaat uitwerken mer-(beoordelings)plichtig zijn. Als dit het geval is (zie [Handreiking Uitvoeringsplan](#)), wil je de mer op tijd in gang zetten en er rekening mee houden in de volgende fasen.

Informeer marktpartijen over het proces. Laat marktpartijen zoals lokale installateurs of bouwbedrijven weten dat je als gemeente aan de slag gaat in een wijk. De marktpartijen kunnen rekening houden met de planning van de gemeente. Deel algemene informatie, passend binnen de mededingingsregels, en betrek de afdeling Inkoop hierbij.

Warmtekavels

Als je een collectieve warmteoplossing uitwerkt, kan het zijn dat je een warmtekavel moet vaststellen en een warmtebedrijf moet aanwijzen (zie bijlage I voor meer informatie). Als je dit nog niet hebt gedaan, gaan we ervan uit dat je dat in deze fase doet. In de volgende fase zitten onderzoeks- en ontwerpstappen waar het warmtebedrijf een belangrijke rol in heeft. Om een goed projectplan op te stellen, is het daarom belangrijk dat duidelijk is welk warmtebedrijf het warmtenet mogelijk zal aanleggen en exploiteren.

Houd er rekening mee dat de procedure om een warmtekavel vast te stellen en een warmtebedrijf aan te wijzen tijd kost en bestuurlijke besluitvorming vereist. Wees ook duidelijk naar de betrokkenen dat het vaststellen van een warmtekavel belangrijk is voor het verkennen van een warmtenet en nog niet betekent dat het er ook komt. Een warmtekavel bevat gebieden waar de gemeente mogelijkheden ziet voor collectieve warmte. Het kan dus ook gebieden omvatten waarvoor de gemeente in een later stadium toch niet kiest voor een collectief warmtenet, omdat er een geschikter alternatief is voor aardgas. De definitieve keuze of een wijk of buurt een collectief warmtenet krijgt als alternatief voor aardgas wordt gemaakt bij het wijzigen van het omgevingsplan, waar het uitvoeringsplan een onderbouwing voor biedt.

Wijs je niet een warmtebedrijf aan maar verleen je een ontheffing voor een kleinschalig warmtenet? Doe dat dan ook in deze fase.

Fase 4: Uitwerken uitvoeringsplan

Op basis van de kaders uit het projectplan en afspraken met stakeholders ga je het uitvoeringsplan ontwikkelen. Dit is de onderzoeksfase waarin je de gekozen warmteoplossingen en aanpakken verder uitwerkt. Het is doorgaans ook de fase die het langst duurt. De betrokkenheid van de lokale gemeenschap is in deze fase beperkter. Leg dat goed uit en spreek af dat de plannen hierna bij hen worden getoetst. Werk dus aan een helder en goed uitlegbaar verhaal dat aansluit op de keuzes en het toetsingskader uit de vorige fase.

Mijlpaal: concept-uitvoeringsplan

Deze fase wordt afgesloten met een concept-uitvoeringsplan. Dit is een uitvoeringsplan dat inhoudelijk vrijwel volledig uitgewerkt is en dat voldoet aan het toetsingskader. Het document is een concept; het is nog niet getoetst bij de lokale gemeenschap. Je kunt dit concept-uitvoeringsplan informeel vaststellen met de partners. Als iedereen voldoende vertrouwen heeft in het concept om het te toetsen, kun je door naar de volgende fase.

Bij het bepalen hoever je het concept precies uitwerkt voor de toetsingsfase heb je speelruimte. Je kan kiezen voor een heel ver uitgewerkt concept (een '99%-versie') met als doel om bij het toetsen alleen de puntjes op de i te zetten. Je kan ook kiezen voor een minder uitgewerkt concept (een '80%-versie') dat na het toetsen nog verder wordt verfijnd. Bepaalde delen van het plan kunnen al verder zijn uitgewerkt dan andere. Zo kan het logisch zijn om de technische kant van de warmteoplossing al in detail uit te werken, maar van het ondersteuningsaanbod aan bewoners een aantal opties voor te leggen.

Zie voor een uitwerking van de inhoud van het uitvoeringsplan de [Handreiking Uitvoeringsplan](#).

Activiteiten

Individuele warmteoplossingen

Voer een gebouwschouw uit. Dit geeft inzicht in de mogelijkheden en benodigde aanpassingen voor warmteoplossingen. Zo kun je bepalen of specifieke types warmtepompen logisch zijn, wat voor isolatiemaatregelen de meeste toegevoegde waarde hebben en of er aanpassingen aan radiatoren nodig zijn. Let op dat je dit niet voor elk gebouw kunt bepalen. Door nu typische gebouwen uit te kiezen om te schouwen, kun je een aanpak formuleren dat voor een groot deel van het gebied past. Maar houd rekening met de grote differentiatie in woningsituaties door wat mensen zelf al hebben gedaan.

Formuleer passende verduurzamingspakketten. Gebouwen en uitgangssituaties verschillen en de wensen van bewoners en gebruikers ook. Werk verschillende pakketten uit die passen bij verschillende typen gebouwen en wensen. Bijvoorbeeld de bereidheid en het vermogen om te investeren en wensen wat betreft ruimte en comfort.

Reken de kosten en baten door. Bepaal wat de verschillende verduurzamingspakketten kosten en opleveren. Vanuit de verkenningsfase zijn er inschattingen van de kosten gemaakt op basis van kentallen. In deze fase verdiep je deze inschattingen voor de specifieke wijk. Kijk hierbij naar de kosten en baten van de maatregelen voor de gebouweigenaar en -gebruiker. Maar ook de maatschappelijke kosten van bijvoorbeeld netverzwaring. Uit de peilingen onder bewoners komt naar voren wat mensen werkelijk belangrijk vinden en waar ruimte zit. Houd hier rekening mee. De [Handreiking Betaalbaarheid](#) beschrijft hoe je de kosten kan bepalen en inzichtelijk kan maken.

Werk een ondersteuningsaanpak uit. Bedenk hoe je het verduurzamingspakket haalbaar, betaalbaar en aantrekkelijk wilt maken voor de lokale gemeenschap. Dit kan bijvoorbeeld gaan om energieadvies, het opzetten van een helpdesk, subsidies of het organiseren van uitvoerende partijen en leveranciers. Ontwikkel het ondersteuningspakket in overleg met (sleutelspelers uit) de lokale gemeenschap, zodat je aansluit op hun wensen.

Collectieve warmteoplossingen

Voer een gebouwschouw uit. Dit geeft inzicht in de mogelijkheden en benodigde aanpassingen voor warmteoplossingen. Een bijzonder aandachtspunt zijn aansluitroutes voor het warmtenet op het gebouw en de in pandige aanpassingen die nodig zijn om het warme water op de juiste plek te krijgen. Deze kunnen sterk verschillen tussen gebouwen. Zelfs als ze van buiten hetzelfde lijken.

Ontwikkel een voorlopig ontwerp voor het warmtenet, met bijbehorende businesscase.

Dit wordt meestal uitgevoerd door het warmtebedrijf. Als je een warmtekavel hebt vastgesteld, zijn het voorlopige ontwerp en de bijbehorende businesscase bouwstenen van het uitgewerkte kavelplan dat het warmtebedrijf opstelt op verzoek van het college van B&W. In de verkenningsfase heb je inschattingen van de businesscase gemaakt op basis van kentallen. In deze fase verdiep je deze inschattingen voor de specifieke wijk.

Let op dat het voorlopige ontwerp nog niet hetzelfde is als het definitieve ontwerp (zie de tabel hieronder). Het definitieve ontwerp is onderdeel van het investeringsplan voor het warmtenet. Dit werk je na de vaststelling van het uitvoeringsplan en de eventuele wijziging van het omgevingsplan uit.

Tabel 2. Kenmerken van een voorlopig ontwerp en een definitief ontwerp van collectieve warmteoplossingen

Onderdeel	Voorlopig ontwerp (deze fase)	Definitief ontwerp (bij investeringsplan)
Resultaat (algemeen)	Business case (~25% nauwkeurig). Gereed voor vergunningaanvraag. Risicoanalyse met mitigerende maatregelen.	Definitieve business case (~10% nauwkeurig). Gereed voor aanbesteding aannemer (bestek). Vergunning verleend.
Bron	Productieprofiel, (piek-)backup, grondpositie, plan architect.	Vergunning verleend. Definitieve dimensionering. Investeringsraming o.b.v. offertes.
Warmtenet	Voorlopige ligging in XY-vlak. Ligging afgestemd met andere stakeholders.	Definitieve ligging in XYZen leidingdimensionering. Vergund tracé. Investeringsraming o.b.v. offertes
Gebouw	Afnemers: intentieverklaringen of leveringsovereenkomsten in geval van grote warmteverbruikers. Woningschouw en ontwerp binnen-installatie.	Leveringsovereenkomsten Offertes aansluiting warmtenet en eventuele aanpassingen binnen-installatie.
Opwaardeerpunt	Voorlopige locatie	Vergund Offerte
Opslag (incl. WKO)	Voorlopige locatie	Vergund Offerte
Koppelkansen	Afstemmen werkzaamheden en -tempo.	Definitieve afspraken met stakeholders.

Werk een ondersteuningsaanpak uit. Bedenk hoe aansluiten op het warmtenet haalbaar, betaalbaar en aantrekkelijk gemaakt kan worden voor de lokale gemeenschap. Dat kan bijvoorbeeld gaan om energieadvies, subsidies of het organiseren van uitvoerende partijen en leveranciers.

Andere activiteiten

Verken de behoeften en oplossingen voor bijzondere doelgroepen. In de meeste gebieden staan gebouwen die afwijken in hun gebouwkenmerken, gebruiksfunctie en eigendoms-situatie. Een warmteoplossing of aanpak die voor een groot deel van het gebied werkt, hoeft dat voor deze gebouwen niet te doen. Bespreek daarom bijtijds welk maatwerk nodig kan zijn. Het is in elk geval relevant om rekening te houden met huurwoningen, verenigingen van eigenaars, ondernemers en maatschappelijke organisaties met een bijzonder energie-verbruik, bewoners met specifieke behoeften en gebouwen met een afwijkende omvang, leeftijd of status (bijvoorbeeld als monument).

Werk meekoppelkansen uit. In de vorige fase is besloten welke meekoppelkansen de moeite zijn om uit te werken. Doe dat in deze fase, in samenhang met het uitwerken van de warmteoplossing. Wat hierbij komt kijken, hangt af van de specifieke meekoppelkans.

Blijf zichtbaar. Tussen de participatie rond het projectplan en die rond het toetsen in de volgende fase kan best wat tijd zitten. Zorg dat de lokale gemeenschap op de hoogte blijft van de ontwikkelingen. Leg het proces uit, bijvoorbeeld met een nieuwsbrief, bijeenkomsten over gerelateerde thema's of kleinschalige verduurzamingsacties of aanpassingen aan de woningen.

Met wie werk je samen?

Partners in de uitvoering. Werk ook in deze fase nauw samen met de partners in de uitvoering. Het plan wordt steeds concreter en alle partners moeten vertrouwen houden in de inhoud en de haalbaarheid van het uitvoeringsplan om straks, na de vaststelling, over te gaan tot uitvoering. Het warmtebedrijf is een van de partners als het gaat om een collectieve oplossing.

Interne afdelingen. Stem af met alle relevante afdelingen in deze fase om aan te blijven sluiten op hun planning en doelen en eventuele koppelkansen te kunnen verzilveren. Gedegen financiële kennis voor het doorrekenen van de kosten en begrip van de business-case en kennis van ruimtelijke ordening zijn nu in elk geval van belang.

College en gemeenteraad. Het college en de gemeenteraad hoeven niet direct betrokken te zijn bij de onderzoeken uit deze fase, maar zijn waarschijnlijk wel benieuwd naar de voortgang. Temeer omdat deze fase veel tijd in beslag kan nemen, kan het goed zijn om hen tussentijds een of meerdere keren te informeren. In de volgende fasen neemt hun betrokkenheid weer toe.

Lokale gemeenschap. De betrokkenheid van de lokale gemeenschap in deze fase hangt af van de participatiestrategie, maar zal waarschijnlijk minder groot zijn dan in de vorige en volgende fase. Verlies de lokale gemeenschap niet uit het oog, maar houd er rekening mee dat discussies over isolatiepakketten en businesscases veel vragen van een bewoner of ondernemer en dat waarschijnlijk maar een selecte groep betrokken wil blijven. In de volgende fase breid je deze betrokkenheid weer uit.

Lokale marktpartijen. In deze fase is het verstandig om de markt te betrekken bij het uitwerken van het uitvoeringsplan. Zij kunnen belangrijke inzichten delen over mogelijke beren op de weg. Daarnaast zorg je er op deze manier voor dat de planning van de uitvoering van het uitvoeringsplan aansluit bij de planning van lokale marktpartijen.

Hoe werk je samen?

(Bewoners en ondernemers)werkgroepen kunnen helpen om mensen op specifieke thema's mee te laten denken. Het uitwerken van het uitvoeringsplan kan vrij technisch zijn. Niet iedereen heeft voldoende interesse en kennis over alle onderwerpen. Dat maakt brede participatie lastig. Door met kleinere groepen in gesprek te gaan over specifieke onderwerpen, zoals gebouwmaatregelen of de ondersteuningsaanpak, kun je 'losse' bewoners toch betrekken bij de planvorming. Meer informatie over samenwerken met bewoners en bewonersinitiatieven vind je in het [Stappenplan Bewonersinitiatieven](#).

Aandachtspunten

Houd het toetsingskader in je hoofd bij het uitwerken van de aanpak. In de vorige fase is met partners, stakeholders en bewoners afgesproken hoe het uitvoeringsplan wordt beoordeeld. Door nu op dit toetsingskader te sturen, kun je in de volgende fasen transparant uitleggen hoe je tot deze aanpak gekomen bent of waar je daar bewust van af bent geweken.

Denk aan de ruimtelijke inpassing van de warmteoplossing. De warmteoplossingen die je uitwerkt, vragen om ruimte in de bovengrond (trafohuisjes, warmteoverdrachtstations) en ondergrond (kabels, warmteleidingen). In de verkenningsfase is globaal uitgewerkt welke ruimte er beschikbaar is. Werk in deze fase uit hoe de warmteoplossingen daarin passen. Het is nog niet nodig om de definitieve locaties te weten, maar je wilt er niet later achter komen dat de vereiste ruimte er niet is.

Blijf in gesprek met de netbeheerder over de netcapaciteit. Zorg dat je op de hoogte blijft van ontwikkelingen op het elektriciteitsnet die de beschikbare transportcapaciteit voor de warmtetransitie beïnvloeden. Als je een eerste versie van de plannen hebt uitgewerkt, kun je de gevolgen hiervan op het elektriciteitsnet ook toetsen bij de netbeheerder. Het [invulformulier](#) van de netbeheerders laat zien welke informatie hiervoor van belang is.

Werk uit welke monitoring nodig is na het vaststellen van het uitvoeringsplan. Monitoren van de voortgang en het evalueren van het ingezette beleid is een belangrijk onderdeel tijdens de uitvoering. Bij het inzetten van de aanwijsbevoegdheid heb je een vergewisplicht. Dat houdt in dat je je ervan moet vergewissen dat het alternatief voor aardgas daadwerkelijk beschikbaar is op het moment dat de levering van aardgas stopt. Maar ook als je de aanwijsbevoegdheid niet inzet, zullen betrokkenen willen weten welke resultaten geboekt worden en wil je leren en je aanpak verbeteren.

Fase 5: Toetsen uitvoeringsplan

In deze fase toets je het concept-uitvoeringsplan bij de stakeholders en de lokale gemeenschap. Gebruik het toetsingskader dat bij het bepalen van de projectaanpak is opgesteld en waarvoor het draagvlak is gepeild bij de lokale gemeenschap. Het doel van het toetsen van het concept-uitvoeringsplan is enerzijds breed draagvlak te krijgen voor de gekozen warmteoplossing(en) onder de lokale gemeenschap en anderzijds de concept plannen te verfijnen en beter aan te laten sluiten op de wensen in de wijk. Door inzicht te geven in de afwegingen en de gemaakte keuzes op basis van het opgestelde kader worden keuzes transparant en navolgbaar. In deze toetsingsfase krijg je zicht op het werkelijke enthousiasme in de buurt voor de voorgestelde maatregelen.

In deze fase wil je:

- Het concept-uitvoeringsplan verbeteren.
- Het draagvlak in de wijk voor het uitvoeringsplan bepalen en vergroten.
- De ondersteuningsaanpak verfijnen.

Mijlpaal: ontwerp uitvoeringsplan

Deze fase wordt afgesloten met een ontwerp uitvoeringsplan. Dit is de versie van het uitvoeringsplan die het besluitvormingsproces ingaat. Het ontwerp uitvoeringsplan beschrijft dezelfde onderwerpen als het concept-uitvoeringsplan. In hoeverre de inhoud afwijkt van het eerdere document, hangt af van de uitkomsten van het participatieproces in deze fase.

Als de gekozen warmteoplossing in het uitvoeringsplan een warmtenet is, wil je in deze fase naast het ontwerp uitvoeringsplan ook een uitgewerkt kavelplan hebben (zie bijlage I). Hierin werkt het warmtebedrijf de plannen voor het warmtenet uit voor (een deel van) de warmtekavel. Het uitgewerkte kavelplan heeft instemming nodig van het college van B&W. Omdat de inhoud van het uitvoeringsplan en het uitgewerkt kavelplan nauw verweven zijn, ligt het voor de hand om de besluitvorming samen op te laten lopen.

Activiteiten

Voer een volgende draagvlakmeting uit onder de lokale gemeenschap. Via deze meting:

- Toets je de steun voor de voorlopige keuzes uit het concept uitvoeringsplan.
- Inventariseer je ideeën om de plannen te verbeteren of beter aan te laten sluiten op de wensen van de bewoners en andere gebouw eigenaren.
- Kun je additionele wensen voor de ondersteuningsaanpak inventariseren.

De uitkomsten van de draagvlakmeting geven input voor de invulling van de buurtbijeenkomsten. Gebruik ze om te bepalen welke onderwerpen belangrijk zijn om te agenderen, welke groepen je wilt bereiken en wat voor soort bijeenkomsten je het beste kan organiseren.

Denk bij de draagvlakmeting aan de begrijpelijkheid en toegankelijkheid van de vragen die je voorlegt. Spits ze toe op de onderwerpen die voor de lokale gemeenschap van belang zijn en relateer de gemaakte keuzes en uitkomsten aan het eerder opgestelde toetsingskader.

Bespreek het concept-uitvoeringsplan met de lokale gemeenschap via gerichte bijeenkomsten. Leg het concept-uitvoeringsplan tijdens een of meerdere bijeenkomsten voor aan bewoners en andere belangrijke groepen in het gebied. Licht de voorlopige keuzes en de onderbouwing ervan nader toe. Zoek ook samen met de buurt actief naar wensen en ideeën voor het verbeteren van het uitvoeringsplan.

Verfijn de plannen op basis van de opgehaalde input. Gebruik de opgehaalde wensen en zorgen om het concept-uitvoeringsplan te verbeteren. Voor sommige punten die ingebracht zijn, zal dit niet haalbaar zijn. Licht dit toe, bijvoorbeeld in het participatieverslag dat een plek krijgt bij het uitvoeringsplan.

Maak een plan voor de besluitvorming na vaststelling van het uitvoeringsplan. In het projectplan is de procedure voor het vaststellen van het uitvoeringsplan al beschreven (zie de volgende fase). Werk nu ook uit hoe het traject na de vaststelling eruitziet. Er kunnen besluiten nodig zijn over bijvoorbeeld de wijziging van het omgevingsplan, de investeringen in een warmtenet en de renovatieplannen voor corporatiewoningen. Breng met de partners in kaart welke besluiten van belang zijn en wat er nodig is om deze te nemen, bijvoorbeeld als het gaat om de instemming van huurders.

Met wie werk je samen?

Partners in de uitvoering. Samen met de partners is het uitvoeringsplan ontwikkeld, met een bijbehorende rol- en taakverdeling. In deze fase toets je het uitvoeringsplan bij de lokale gemeenschap, waarbij alle partners werken en communiceren vanuit deze geëigende rol.

Interne afdelingen. In deze fase betrek je de brede gemeenschap. Daarbij vervult de afdeling communicatie een belangrijke rol. Zij zijn gedurende het gehele traject betrokken, waarschijnlijk al vanuit het warmteprogramma. Maar in deze fase zijn ze extra aan zet.

College en gemeenteraad. De besluitvorming over het uitvoeringsplan vindt in de volgende fase plaats, maar het college en de gemeenteraad hechten er waarschijnlijk wel belang aan hoe het plan wordt ontvangen door de lokale gemeenschap. Houd hier rekening mee en betrek ze als hier behoefte aan is, bijvoorbeeld door ze uit te nodigen voor bijeenkomsten.

Lokale gemeenschap. In deze fase wil je de plannen toetsen bij de brede gemeenschap en wil je plannen waar mogelijk verbeteren. Je bent zichtbaar en actief in de wijk, onder andere via een draagvlakmeting en bijeenkomsten. En laat zien wat je doet met de inbreng van de lokale gemeenschap. Het is goed om sleutelspelers en anderen uit de wijk onderdeel te laten zijn van bijeenkomsten, zodat het bijeenkomsten van en voor de wijk zijn.

Marktpartijen. Je kunt in deze fase de markt consulteren om hun kennis en ervaring mee te nemen bij het finslijpen van de plannen voor de uitvoering. Dit kan ook al in de fase hiervoor.

Aandachtspunten

Hoe uitgewerkt het concept-uitvoeringsplan is, bepaalt mede de invulling van deze fase. Kies je voor een ver uitgewerkt concept, dan hoop je in deze fase misschien alleen nog de puntjes op de i te zetten en te bepalen dat er inderdaad steun is voor de plannen. Kies je ervoor om een globaler concept voor te leggen dan heb je daarna nog meer te doen. Wees hier duidelijk over in je communicatie.

Het kan logisch zijn om de plannen ook te toetsen via een marktconsultatie. Dit geeft meer zicht op het realisme van de plannen voor de uitvoering. Overweeg in dit geval of je dit parallel wilt laten verlopen aan de toetsing bij bewoners, of ervoor of erna wilt doen.

Fase 6: Vaststellen uitvoeringsplan

In deze fase stel je het uitvoeringsplan vast. Het vastgestelde uitvoeringsplan is het eindproduct van dit proces. Het biedt de basis voor de uitvoeringsfase en een belangrijke onderbouwing voor het wijzigen van het omgevingsplan, als dit de bedoeling is.

Vaststelling als vrijwillig programma of niet

Het uitvoeringsplan is geen verplicht programma onder de Omgevingswet en is vormvrij. Dat betekent dat er twee mogelijkheden zijn om het vast te stellen: als vrijwillig programma onder de Omgevingswet of als 'gewoon' intern beleidsdocument. We bespreken hier een aantal redenen om voor een van deze richtingen te kiezen.

Procedurale waarborgen

Laat je het uitvoeringsplan vaststellen als vrijwillig programma, dan geldt een aantal procedurele waarborgen die anders niet gelden. Het college van B&W besluit dan als bevoegd gezag over de vaststelling. Bij een vrijwillig programma kan het college zelf beslissen hoe ze de voorbereiding van het programma vormgeeft. Alleen als voor het vrijwillige programma een milieueffectrapport (mer) moet worden gemaakt, geldt de uitgebreide voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 Algemene wet bestuursrecht (Awb). Dit volgt uit artikel 16.40, lid 1, van de Omgevingswet.

Dient het uitvoeringsplan als onderbouwing van de wijziging van het omgevingsplan? Voor het nemen van een besluit tot wijziging van het omgevingsplan gelden altijd waarborgen uit de Omgevingswet voor een zorgvuldig proces, waaronder het doorlopen van een participatietraject en de mer-(beoordelings)plicht. De gemeenteraad is het bevoegd gezag voor het nemen van het besluit tot wijziging van het omgevingsplan, dat met toepassing van de uitgebreide voorbereidingsprocedure van de afdeling 3.4 van de Awb moet worden genomen. In het kader van deze wettelijke besluitvormingsprocedure bestaat de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen tegen een ontwerp omgevingsplanwijziging.

Je kan vanwege de nauwe samenhang tussen het uitvoeringsplan en de wijziging van het omgevingsplan redeneren dat vaststelling van het uitvoeringsplan als vrijwillig programma niet nodig is. De relevante procedurele waarborgen komen immers later in het planproces alsnog aan bod. Dit kan het besluitvormingsproces voor het uitvoeringsplan versnellen ten opzichte van de keuze voor vaststelling als vrijwillig programma. Daarentegen kun je ook redeneren dat vaststelling van het uitvoeringsplan voor belanghebbenden (bewoners, gebouweigenaren en andere samenwerkingspartners) als vrijwillig programma een zelfstandiger proces oplevert, dat meer gericht is op transparantie en zorgvuldigheid ter zake van de inhoud van het uitvoeringsplan.

Aansluiting op ander beleid

De vraag is hierbij ook of en hoe aansluiting moet worden gezocht bij andere beleidsonderdelen van de gemeente. Bijvoorbeeld het (bovengronds en ondergronds) ruimtelijke beleid. Worden vergelijkbare plannen vastgesteld als (vrijwillig) programma onder de Omgevingswet of juist niet? Dan ligt onder omstandigheden deze keuze vanwege de onderlinge beleidssamenhang ook voor het uitvoeringsplan voor de hand.

Wie besluit over de vaststelling?

Zowel het college van B&W als de gemeenteraad is relevant voor een uitvoeringsplan. Welke rol voor hen logisch is, hangt af van de status en inhoud van het uitvoeringsplan:

- Stel je het uitvoeringsplan vast als vrijwillig programma onder de Omgevingswet? Dan is het college van B&W bevoegd gezag.
- Is er een warmtebedrijf aangewezen dat in samenhang met het uitvoeringsplan een uitgewerkt kavelplan opstelt? Het college van B&W is bevoegd gezag om in te stemmen met dit uitgewerkt kavelplan.
- Is het uitvoeringsplan een onderbouwing voor het besluit tot wijziging van het omgevingsplan, bijvoorbeeld om de aanwijsbevoegdheid in te zetten? De gemeenteraad is bevoegd gezag voor dit besluit. Het is dus van belang om de gemeenteraad in elk geval proactief te betrekken in het proces voor het opstellen en vaststellen van het uitvoeringsplan.

Aandachtspunten rondom de vaststelling

Aanvullende afspraken met partners. Het uitvoeringsplan is in de eerste plaats een gemeentelijk document. Het kan logisch zijn om met partners privaatrechtelijke afspraken die nodig zijn voor de uitvoering, in een losse samenwerkingsovereenkomst vast te leggen. Denk hierbij goed na over de afspraken die nodig zijn met de partijen. Welke informatie en welke besluiten hebben de verschillende partijen nodig om niet in de knel te komen in de uitvoeringsfase?

Kijk vooruit. Na de vaststelling start de uitvoering. Dat gaat waarschijnlijk jaren duren. Het is belangrijk om in contact te blijven met de partners en de lokale gemeenschap, zodat iedereen op de hoogte blijft van de doelen en afspraken. Als gemeente houd je koers en een vinger aan de pols.

Bijlage I:

Aandachtspunten voor warmtenetten

Als blijkt dat een warmtenet een mogelijke warmteoplossing is dan zijn in de toekomst de regels in de Wet collectieve warmte (Wcw) van toepassing. Deze bijlage beschrijft hoe je de regels uit het wetsvoorstel voor de Wcw een plek kan geven in het proces dat dit document uiteenzet.

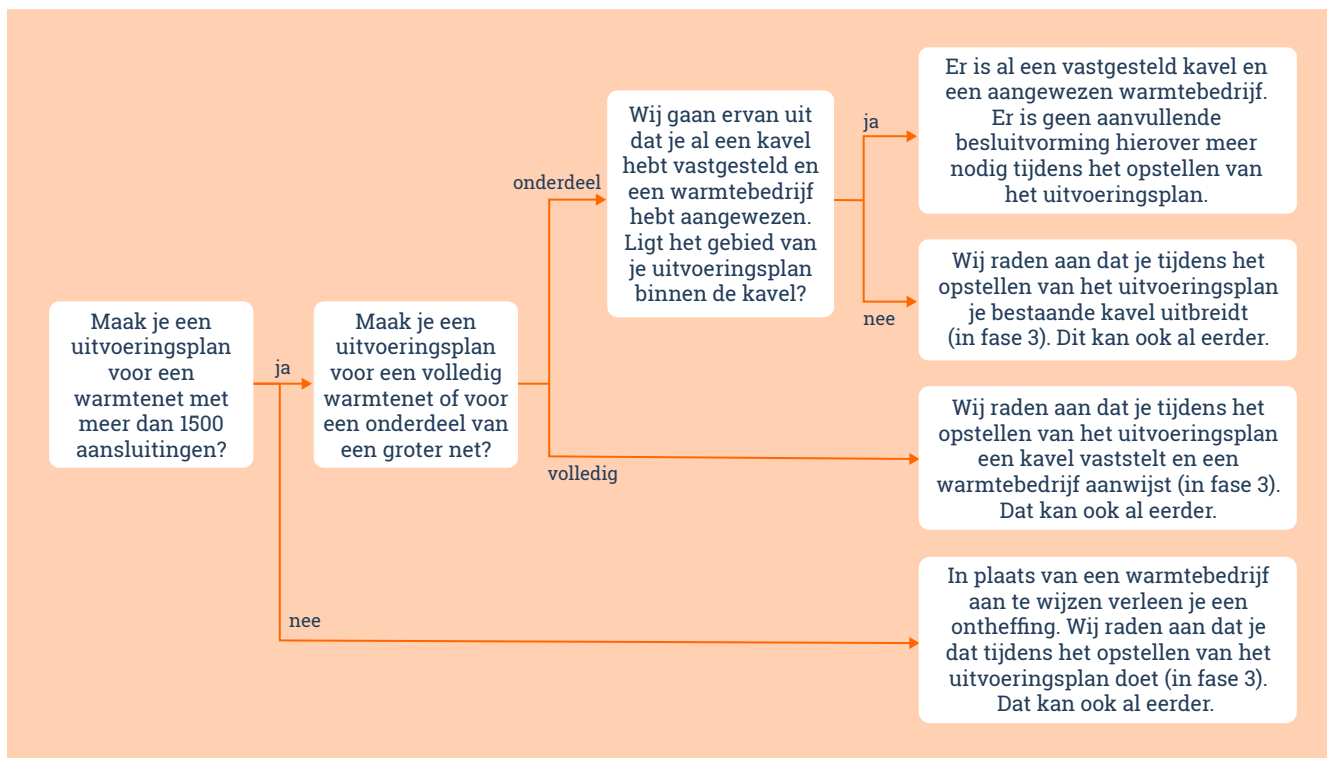
Een belangrijk uitgangspunt van dit wetsvoorstel is de regierol van de gemeente. Als gemeente bepaal je waar en wanneer je binnen de gemeente mogelijkheden ziet voor een collectieve warmtevoorziening als alternatief voor aardgas. Ten behoeve hiervan stel je een **warmtekavel** vast. De warmtekavel wordt zo vastgesteld dat er een robuuste, zelfstandig opererende en efficiënte collectieve warmtevoorziening kan worden gerealiseerd. In het wetsvoorstel zijn daar criteria voor opgenomen.

De gemeente wijst voor de warmtekavel vervolgens een **warmtebedrijf** aan. Het warmtebedrijf krijgt met de aanwijzing de exclusieve bevoegdheid en de plicht binnen de warmtekavel warmte te transporteren en te leveren aan verbruikers. Het aangewezen warmtebedrijf is daarnaast integraal verantwoordelijk voor de realisatie en exploitatie van de collectieve warmtevoorziening, waaronder het systeemontwerp, de bronnenstrategie, de leveringszekerheid en de verduurzaming en draagt ook het investeringsrisico. Ten behoeve hiervan overlegt het aangewezen warmtebedrijf een globaal kavelplan, een uitgewerkt kavelplan en een investeringsplan.

Met name het **uitgewerkt kavelplan** zal belangrijke input bevatten voor het opstellen van het uitvoeringsplan in het geval van een collectieve warmtevoorziening. Het warmtebedrijf heeft daardoor een belangrijke ondersteunende rol voor de gemeente: het denkt mee over de mogelijkheden van een collectieve warmtevoorziening en werkt deze concreet uit. Het is daarom belangrijk dat er op tijd een warmtebedrijf betrokken is bij het proces om een uitvoeringsplan op te stellen.

De gemeente heeft de vrijheid om zelf de schaalgrootte van de warmtekavel en die van het uitvoeringsplan te bepalen. Een warmtekavel kan even groot zijn als het gebied waarvoor je een uitvoeringsplan opstelt, maar kan ook groter zijn.¹ Dit betekent dat het mogelijk is dat je een uitvoeringsplan opstelt voor een deel van een warmtenet. Dit maakt uit voor het proces om een uitvoeringsplan op te stellen. Figuur 3 toont een beslisboom voor hoe je de besluitvorming van warmtenetten een plek kan geven in het proces dat dit document beschrijft. Het is ook mogelijk om dit op andere manieren te doen. Dit document zal dan minder toepasbaar zijn voor je situatie.

¹ Een warmtekavel kan ook kleiner zijn dan het gebied waar je een uitvoeringsplan voor opstelt. In dat geval gaat je uitvoeringsplan over meerdere warmteoplossingen.

Figuur 3. Een beslisboom voor hoe je besluitvorming over warmtenetten een plek kan geven binnen de procesbeschrijving uit dit document.

Overgangsrecht bij warmtenetten

Deze beslisboom gaat uit van de situatie na inwerkingtreding van de Wcw. Is de Wcw nog niet in werking getreden? Dan kun je nog niet een warmtekavel vaststellen en een warmtebedrijf aanwijzen. Zonder warmtebedrijf mis je een belangrijke partner en kun je niet zomaar het proces uit dit document doorlopen om een uitvoeringsplan op te stellen. Er zijn twee mogelijkheden als je toch dit proces aan wilt houden:

- Doorloop het proces tot je volgens dit document een warmtekavel zou vaststellen. Kies dan volgens het huidige recht een warmtebedrijf en zorg dat je voor de inwerkingtreding van de Wcw een overeenkomst hebt gesloten die het warmtebedrijf het recht geeft om een collectieve warmtevoorziening te exploiteren, zoals een concessie. In dat geval is het overgangsrecht van toepassing.² Na inwerkingtreding van de Wcw wordt het gebied waarop de (concessie)overeenkomst betrekking op heeft (van rechtswege) aangemerkt als warmtekavel. Wel moet de gemeente binnen een jaar na de ingang van de Wcw voor het betreffende gebied, dat op dat moment geldt als warmtekavel, een aanwijzing verlenen aan het warmtebedrijf dat over de concessie beschikt.
- Plan je proces zo dat je pas na de inwerkingtreding van de Wcw een warmtekavel vaststelt en een warmtebedrijf aanwijst.

De eerste route vergt een goed inzicht in het overgangsrecht van de Wcw. Het uitgangspunt hiervan is dat bestaande situaties (of afspraken) omtrent warmtelevering door een warmtebedrijf na inwerkingtreding van de Wcw zoveel mogelijk worden gerespecteerd. Je kan er ook voor kiezen om je proces anders vorm te geven. In dat geval zal dit document je minder kunnen helpen.

² Er zijn ook andere situaties die kunnen maken dat een warmtebedrijf onder het overgangsrecht komt te vallen. Zie hiervoor artikel 12.2 van de Wcw.

Colofon

Dit document is opgesteld door een projectteam van het NPLW, ondersteund door adviesbureaus MSG Sustainable Strategies en Woodwater Legal. De inhoud is in nauw overleg ontwikkeld met gemeenten, gemeentelijke partners en de landelijke partners van het NPLW, die verenigd waren in een klankbordgroep. Het NPLW bedankt de betrokken medewerkers van de volgende organisaties voor hun waardevolle bijdragen: de gemeenten Almere, Amsterdam, Culemborg, Druten Wijchen, Eindhoven, Leiden, Meppel, Rotterdam, Utrecht, Venlo en Zeewolde, Alliander, Energie Nederland, Energie Samen, Enexis, het Interprovinciaal Overleg, de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Economische Zaken en Klimaat, de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie, Netbeheer Nederland en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Proces totstandkoming uitvoeringsplan is een uitgave van:

Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
www.nplw.nl

Mei 2024